

‘Quickscan natuurtoets Voorsterweg, Brummen’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het
kader van natuurwet- en regelgeving*

COLOFON

Titel: 'Quickscan natuurtoets Voorsterweg, Brummen'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 10-352

Status: Conceptrapport

Datum: 3 december 2010

Auteur: Ing. M.G. (Mark) Hoksberg

Veldonderzoek: Ing. M.G. (Mark) Hoksberg

Eindredactie: Drs. I. Veeman & Ing. M. van der Sluis

Opdrachtgever: Stedenbouwkundig adviesbureau Witpaard

Contactpersoon: Dhr. E. Dokter

EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Hoksberg, M.G. (2010). 'Quickscan natuurtoets Voorsterweg Brummen'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-352, EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie	1
1.3	Werkwijze	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels	7
3.5	Overige soortgroepen	10
4	Geraadpleegde bronnen	11

Bijlagen

I	Wettelijk kader
II	Huisvesting Huismus

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Stedenbouwkundig adviesbureau Witpaard (contactpersoon dhr. E. Dokter) heeft EcoGroen Advies BV een ecologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen sloop en nieuwbouw van woningen aan de Voorsterweg te Brummen. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek in november 2010 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

De locatie ligt aan de rand van het dorp Brummen en maakt geen deel uit van een gebied dat is beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur of ander gebiedsgericht beleid. Op basis van de aard van de werkzaamheden, de afstand en tussenliggende barrières zijn uitstralende effecten op dergelijke gebieden ook niet aan de orde.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het onderzoeksgebied bestaat uit een ruim opgezet wijkje met acht woningen en grote tuinen. Oppervlaktewater ontbreekt geheel binnen de begrenzing.

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten;
- In de te slopen bebouwing zijn geschikte verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Op voorhand zijn Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger te verwachten. In de aanwezige bomen zijn geen potentieel geschikte vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen;
- Er wordt geen schade aan foerageergebied en/of vlieg- en/of jachtroutes van vleermuizen verwacht;
- Op de planlocatie zijn naar schatting 10 á 12 nesten aanwezig van Huismus. Nesten van Huismus zijn sinds 2009 jaarrond beschermd;
- Aan de overzijde van de Weg naar de Wetten is een vermoedelijke broedlocatie van de eveneens jaarrond beschermde Steenuil. Een omgevingscheck heeft uitgewezen dat het plangebied weliswaar soms benut zal worden door deze Steenuilen, maar dat geen sprake is van verlies van onmisbaar foerageergebied. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van andere vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen;
- Omdat oppervlaktewater ontbreekt, is de aanwezigheid van vissen en voortplanting van amfibieën niet aan de orde. Wel kan er overwintering van laag beschermde amfibieënsoorten verwacht worden. Er zijn geen reptielen, vissen of beschermde ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Om vast te kunnen stellen of er in het plangebied sprake is van verblijfplaatsen van vleermuizen is nader onderzoek noodzakelijk. Vier nachtelijke bezoeken in het zomerhalfjaar zijn naar verwachting voldoende om voldoende gegevens te verzamelen;
- Huismus is opgenomen in de lijst met broedvogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is. Door de sloop van de bebouwing verdwijnt broedgelegenheid van deze soorten. Om vast te kunnen stellen om hoeveel territoria het precies gaat is nader onderzoek in de broedtijd noodzakelijk;
- Voor vleermuizen en Huismus geldt dat (afhankelijk van aangetroffen waarden) vervangende verblijfplaatsen cq nestplaatsen moeten worden aangeboden in de nieuwbouw. Ook tijdens de aanlegfase dienen alternatieven voorhanden te zijn in de vorm van tijdelijke voorzieningen;
- Het is noodzakelijk een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin een plan van aanpak t.a.v. Huismus en mogelijk ook vleermuizen. Om extra zekerheid te krijgen kan men ervoor kiezen dit protocol goed te laten keuren door Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV;
- Bij de beoogde plannen zouden mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat voor deze soorten en vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet geldt;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli of het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

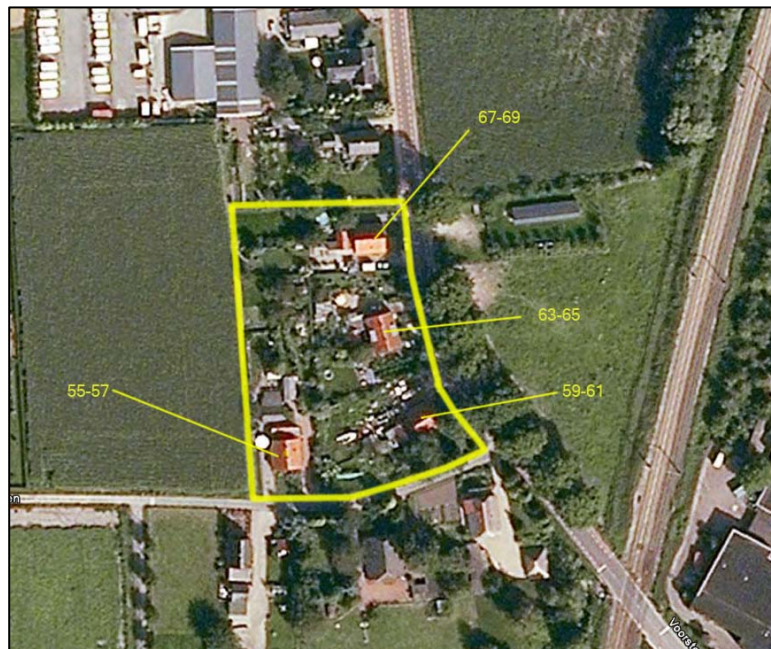
In opdracht van Stedenbouwkundig adviesbureau Witpaard (contactpersoon dhr. E. Dokter) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen sloop en nieuwbouw van acht woningen aan de Voorsterweg te Brummen.

In verband met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van de herontwikkeling van de locatie en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

De onderzoekslocatie is gelegen aan de rand van de bebouwde kom van het dorp Brummen. Het betreft een ruim opgezet wijkdeel met acht huurwoningen (vier maal twee-onder-één-kap) met daaromheen bijzonder grote tuinen. De woningen zijn in bezit van een woningstichting en in de zelfde bouwstijl en materialen opgetrokken. Oppervlaktewater ontbreekt op de locatie.

Het plan is om de wijk grondig te herstructureren. Hierbij worden de woningen gesloopt, groenstructuren verwijderd en wordt tenslotte nieuwbouw gepleegd.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (binnen de gele lijnen). De huisnummers zijn ook in geel weergegeven. Kaartbron: Google Earth.

1.3 Werkwijze

Het ecologisch onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 24 november 2010, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4: Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingrepen in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzengebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus. Er wordt geen uitgebreide Natuurbeschermingswet- of EHS-toets uitgevoerd.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelen voor habitattypen, vogels en/of andere soorten. Plannen of projecten in, of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van de instandhoudingsdoelen kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

Op een afstand van ongeveer 1300 meter van het plangebied ligt Natura 2000-gebied 'Landgoederen Brummen'. Landgoederen Brummen bestaat uit de deelgebieden Leusveld, Landgoed Voorstonden en de Empesche en Tondensche Heide. Deze terreinen op de overgang van de Veluwe naar het IJsseldal danken hun bijzondere ecologische kwaliteit aan kwel- en bronwater. Het gebied is aangewezen voor Drijvende waterweegbree, Kamsalamander en zes kwelafhankelijke habitattypen. Tussen de planlocatie en dit deel van het Natura 2000-gebied ligt onder andere agrarisch gebied, bebouwing en infrastructuur. Aan de andere zijde van Brummen ligt bovendien op ruim 1600 meter afstand het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel.

Gezien de afstand van het plangebied tot beide Natura 2000-gebieden en de tussenliggende barrières (agrarisch gebied, bebouwing en infrastructuur), wordt geconcludeerd dat de voorgenomen plannen geen effecten zullen hebben op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. Een nadere toetsing of een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet wordt dan ook niet noodzakelijk geacht.

2.3 Nota Ruimte

Algemeen

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het leven geroepen en worden ondermeer ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied aangewezen.

De EHS kent een specifieke bescherming. Ingrepen die de wezenlijke kenmerken of waarden ervan aantasten worden niet toegestaan ('Nee, tenzij regiem'). Zowel ingrepen in bossen en natuurgebieden als ingrepen in de omgeving van deze gebieden dienen beoordeeld te worden op mogelijke schadelijke effecten.

Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet binnen de EHS. Het dichtstbijzijnde gebied dat is begrensd als EHS ligt op een afstand van 1300 meter. De begrenzing valt samen met voornoemd Natura 2000-gebied Landgoederen Brummen.

Als gevolg van de voorgenomen ingreep vindt dus geen oppervlakteverlies plaats van de EHS. Verder ligt het plangebied op dusdanige afstand van de EHS dat de voorgenomen ingreep naar verwachting geen effect heeft op het functioneren van de EHS. Samengevat kan worden gesteld dat de voorgenomen activiteiten hebben volgens het toetsingskader van de provincie Gelderland geen (significante) negatieve effecten hebben op de Ecologische Hoofdstructuur.

Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven. Tot deze gebieden behoren weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden.

Het plangebied ligt niet binnen een gebied dat is aangewezen als natuurgebied buiten de EHS. Het dichtstbijzijnde ganzenfoerageergebied ligt op meer dan 2500 meter afstand.

Gezien de aard en locatie van de geplande activiteiten en de grote afstand tot weidevogel- en ganzengebieden zijn geen effecten te verwachten op gebieden die zijn aangemerkt als natuur buiten de EHS.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Het veldonderzoek is gebaseerd op een quickscan naar alle soorten (dagbezoek op 24 november 2010). Tijdens het veldonderzoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en dan vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, vissen, amfibieën, reptielen, en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

3.2 Flora

Het plangebied bestaat uit een woonwijkje met grote tuinen, groenstroken, bomen en struiken en verhard oppervlak. De 'natuurlijke' vegetatie is kenmerkend voor sterk betreden, verstoorde plaatsen en ruderaire terreinen. Aanwezige soorten zijn onder andere Engels raaigras, Ruw beemdgras, Grote brandnetel, Straatgras, Perzikkruid, Zwarte nachtschade, Akkerdistel, Ridderzuring, Klein kruiskruid, Vogelmuur, Gewone paardenbloem, Moederkruid, Zevenblad en Grote weegbree.

Tijdens het veldonderzoek zijn geen beschermde of bedreigde (Rode Lijst) plantensoorten aangetroffen. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling en algehele terreingesteldheid worden ook geen beschermde plantensoorten of soorten van de Rode Lijst verwacht. Nader onderzoek of vervolgstappen zijn niet noodzakelijk voor flora.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en zijn zodoende strikt beschermd. Schadelijke effecten op vleermuizen ontstaan vooral door verstoring of vernietiging van kolonieplaatsen en vliegroutes of het verlies aan foerageergebied.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Gedurende het veldonderzoek is specifiek gelet op dergelijke ruimten. De bomen langs het onderzoeksgebied zijn eveneens onderzocht op de aanwezigheid van geschikte invliegopeningen voor vleermuizen. Dergelijke openingen en geschikte holten zijn echter niet aangetroffen.

Wel zijn er in de huizen veel potentieel geschikte verblijfplaatsen aanwezig. De vier huizenblokken kennen alle vier dezelfde bouwstijl en zijn waarschijnlijk in de zelfde periode gebouwd. Ze hebben een holle spouwmuur, die via de dakrand aan de kopse kanten toegankelijk is voor vleermuizen. Dergelijke ruimten zijn zeer geschikt voor kraamkolonies, zomerverblijven en paarverblijven van vleermuizen. De verblijven zijn met name geschikt voor de algemene vleermuissoorten Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Andere soorten zijn op voorhand niet te verwachten. Om te kunnen inschatten welke effecten de voorgenomen maatregelen op vleermuizen hebben, dient nader onderzoek met behulp van een bat detector te worden uitgevoerd.

In het voorjaar van 2009 is onder andere door de Gegevensautoriteit Natuur en het ministerie van LNV (bevoegd gezag voor de Flora- en faunawet) een zogenaamd 'vleermuisprotocol' opgesteld (zie kader) met richtlijnen voor vleermuisonderzoek.

Protocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. Vleermuizen zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is regelmatig complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakbureau van het Netwerk Groene Bureaus in 2009 een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen*. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek, ook in de richting van ontheffingsaanvragen. Het protocol wordt ondersteund door Dienst Landelijk Gebied (Ministerie van LNV) en Zoogdiervereeniging VZZ.

*In maart 2010 is het protocol geactualiseerd.

Het protocol stelt dat in principe voor elke functie die een locatie kan hebben voor vleermuizen op twee momenten onderzoek dient te worden uitgevoerd. In voorliggende situatie is ingeschat dat de locatie mogelijk de functies 'kraamverblijfplaats' 'paarverblijfplaats' en 'zomerverblijfplaats' kan hebben. Het aantonen van winterverblijfplaatsen is in gebouwen als deze niet mogelijk.

Volgens het protocol is het zodoende noodzakelijk om minimaal vier (nachtelijke) bezoeken uit te voeren aan het onderzoeksgebied:

- Kraam- en zomerverblijfplaatsen: begin juni - half juli → 2 bezoeken met minimale tussentijd van 10 dagen;
- Paarverblijfplaatsen: half augustus- half september → 2 bezoeken met minimale tussentijd van 10 dagen.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd. Op voorhand is niet te verwachten dat er sprake is van schade aan vliegroutes, omdat er in dit kleinschalige landschap allerlei alternatieve structuren aanwezig zijn. Bovendien kan de nieuwbouw ook als geleidende structuur fungeren.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Door de aanwezigheid van bomen en struiken wordt het plangebied en omgeving als foerageergebied gebruikt door enkele vleermuissoorten. Het plangebied zal echter na de nieuwe inrichting ook in de toekomst geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen blijven vormen. Schade aan onmisbaar foerageergebied van vleermuizen is derhalve niet aan de orde.

Overige zoogdieren

Eekhoorn

Ten zuiden van de Weg naar de Wetten zijn volgens omwonenden nesten van de middelhoog beschermde Eekhoorn (Ff-wet tabel 2) aanwezig. Deze zijn in het plangebied zelf niet aanwezig. Schade aan dergelijke nesten is zodoende niet aan de orde. Volgens bewoners foerageert de soort soms in de tuinen in het plangebied. Gezien het gebrek aan grote bomen in het plangebied kan het belang voor Eekhoorn niet groot zijn. Het plangebied betreft zodoende geen onmisbaar leefgebied voor de soort, en bovendien kunnen de tuinen van de nieuwbouw ook in de toekomst incidenteel foerageergebied vormen.

Er zijn geen biotopen aanwezig die geschikt zijn als verblijfplaats voor andere juridisch zwaardere beschermde zoogdieren als Das en Boommarter. Het is bovendien zeer onwaarschijnlijk dat het plangebied belangrijk is als foerageer- of ander leefgebied voor deze soorten.

Aanwezigheid van enkele laag beschermde zoogdieren zoals Mol, Egel, Bosmuis, Rosse woelmuis, Huisspitsmuis en Wezel (Ff-wet tabel 1) is wel te verwachten. Deze zoogdieren worden mogelijk door de plannen geschaad. Voor laag beschermde soorten geldt echter automatisch een vrijstelling van op de ontheffingplicht van de Flora- en faunawet, waardoor vervolgstappen niet noodzakelijk zijn.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

In het kader van een quickscan wordt geen volledig broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van de veldbezoeken in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is over het algemeen een goede uitspraak te doen over de aangetroffen en de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

In 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin voor een aantal kwetsbare vogelsoorten is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Tijdens het veldonderzoek is specifiek gelet op de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van soorten die genoemd worden in deze nieuwe lijst. Behalve van Steenuil en Huismus zijn in de invloedssfeer van de plannen geen jaarrond beschermde nestplaatsen aangetroffen en/of te verwachten.

Steenuil

Tijdens het bezoeken van de erven werd duidelijk dat diverse buurtbewoners regelmatig waarnemingen van Steenuilen doen. Ze melden de aanwezigheid van meerdere vogels en periodiek veel nachtelijke roepactiviteit. Op het erf aan de overzijde van de Weg naar de Wetten (plangrens) is een nestkast van Steenuil aanwezig. De vermoedelijke nestlocatie is weergegeven in figuur 2.

De eigenaren hebben dit erf pas onlangs betrokken en weten niet zeker of er in de kast gebroed wordt. Wel zijn ze op de hoogte van de aanwezigheid van meerdere Steenuilen. De kast was zodanig geconstrueerd dat deze niet te inspecteren was. Er zijn geen braakballen van Steenuil aangetroffen maar wel kalkstrepen (uitwerpselen). Er mag van worden uitgegaan dat de nestkast in gebruik is als broedplaats.

Hoewel deze nestkast niet zal worden verwijderd moet ook schade aan de functionele leefomgeving van de Steenuil moet worden voorkomen. Dit betekent dat ook belangrijk en onmisbaar leefgebied beschermd wordt. Voor Steenuil gaat het dan behalve broedplaatsen ook om roestplaatsen en foerageergebied. Er zijn in het plangebied geen roestplaatsen aangetroffen en deze zijn zodoende ook niet in het geding. Wel vormt de omgeving onderdeel van het leef- en foerageergebied.

Foerageergebied voor Steenuil

Het belang van een foerageergebied wordt bepaald door het voedselaanbod ter plaatse én de afstand tot de nestplaats. De actieradius van Steenuilen bedraagt in de broedtijd ongeveer 250 meter. Dit is de maximale afstand van de nestplaats, van waar het nog loont om de (doorgaans kleine) prooien naar de jongen te brengen. Het plangebied ligt op een afstand variërend van 30-120 meter en ligt zodoende geheel binnen de 250-meterzone.

Om de geschiktheid van foerageerhabitat te kunnen waarderen wordt door ons vaak de indeling 'marginaal/suboptimaal/optimaal' gebruikt; soms aangevuld met 'periodiek van belang'.

Figuur 2: Locatie vermoedelijke broedplaats Steenuil (gele ster) ten opzichte van het plangebied binnen dikke gele lijn). Met de gele vlakken worden de optimale foerageerbiotopen weergegeven. Kaartbron: Google Earth.

Het begraasde perceel tussen het spoor en het plangebied en de agrarische percelen ten zuiden, westen en oosten van de broedplaats betreffen kleinschalige en begraasde weidegronden die als optimaal foerageergebied worden geclassificeerd. Deze zijn in figuur 2 met gele vlakken aangeduid. Er is kleinvee aanwezig en begraasde weilanden. Dergelijk landgebruik trekt muizen en insecten aan. Verder zijn er oude schuren, knotbomen en fruitbomen aanwezig die voldoende schuilgelegenheid bieden.

Naar verwachting zijn dit onmisbare foerageergebieden voor de Steenuilen. Het plangebied zelf is echter van aanmerkelijk lagere kwaliteit. Er is geen vee aanwezig. Het plangebied bestaat uit een ervencomplex van siertuinen, kleine groentetuintjes, fruitbomen, gazons, bomen en heggen. Dergelijk terrein wordt hoogstwaarschijnlijk wel gebruikt door Steenuil, maar levert te weinig voedsel op om een zeer belangrijk foerageergebied te vormen. Het plangebied wordt als suboptimaal ingedeeld. Aangezien het op zeer korte afstand (30-120 meter) van de nestlocatie ligt, is echter toch te verwachten dat het benut zal worden door de Steenuilen. Het plangebied is echter van een dermate klein belang dat de functionaliteit van het totale voedselgebied van de Steenuilen niet in het geding is. Er blijven rondom de broedlocatie voldoende alternatieve foerageergebieden over.

Huismus

In de daken van de huizen in het plangebied zijn allerlei broedmogelijkheden voor Huismus aanwezig. Er is ook veel foerageergebied aanwezig in de vorm van tuinen, landbouwpercelen en (achter huisnummer 71) kippenhokken. Naar verwachting broeden er vrij veel Huismussen in het plangebied. Het moment van het veldbezoek was echter niet geschikt om onderzoek naar broedparen van Huismus te doen. Buiten de broedtijd houden Huismussen zich namelijk in grote groepen op in de omgeving en worden broedterritoria niet verdedigd.

In een dichte haag in de tuin van huisnummer 67 was een groep van circa 20 Huismussen aanwezig. Een deel daarvan wordt gevormd door vogels die in 2010 zijn geboren. Er kunnen echter ook vogels gemist zijn. Op basis van de waarnemingen en mededelingen van bewoners wordt het aantal broedparen op circa 10 á 12 geschat.

Om te bepalen hoeveel Huismussen precies in het plangebied broeden wordt geadviseerd nader onderzoek uit te voeren in de broedtijd. De meest geschikte periode om territoria van Huismus vast te stellen is tussen 10 maart en 20 juni.

Als gevolg van de sloop van woningen zal broedgelegenheid voor naar verwachting minimaal tien paren Huismus verdwijnen. De Flora- en Faunawet verbiedt dat, tenzij er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn. Aangezien echter het hele plangebied wordt gesloopt, zijn daar geen uitwijkmogelijkheden. Als de Huismussen zich verderop langs de Voorsterweg vestigen is er sprake van concurrentie met daar reeds aanwezige Huismussen en kan zodoende schade aan de populatie optreden. Zodoende wordt gesteld dat er in het plangebied zelf alternatieve nestlocaties moeten worden aangeboden, zodat schade aan broedplaatsen van Huismus wordt voorkomen.

Aan de uitvoering van de werkzaamheden zullen (mede afhankelijk van de resultaten van nader onderzoek) zeker enkele voorwaarden worden verbonden.

- Er moet onderzocht zijn hoeveel broedparen van Huismus aanwezig zijn. Op basis van de resultaten worden de mitigatie/inspanningen vastgesteld;
- Om de functionaliteit van het leefgebied te bewaren en schade aan individuen te voorkomen dienen de nestlocaties buiten het broedseizoen (deze loopt globaal van half maart tot en met augustus) verwijderd te worden. De werkzaamheden mogen ook worden uitgevoerd als blijkt dat geen broedende vogels of nesten met jongen aanwezig zijn;
- Daarnaast is van belang dat vervangende nestgelegenheid in of aan de nieuwe bebouwing wordt aangebracht. Dit zijn nestlocaties in de vorm van nestkasten óf vogelvides boven alle dakgoten (bijlage II). Vogelvide heeft de voorkeur aangezien deze oplossing duurzaam geschikt blijft. Het is gangbaar om nestlocaties die verdwijnen in drievoud te vervangen door alternatieve nestlocaties. Wanneer deze maatregelen in acht worden genomen, dan is het aanvragen van ontheffing Flora- en faunawet niet noodzakelijk voor Huismus;
- De maatregelen dienen te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol. Dit document beschrijft alle te nemen mitigerende maatregelen.

Overige broedvogels

Op de planlocatie is geschikt broedbiotoop aanwezig voor overige algemene vogelsoorten van bebouwing (Kauw en Spreeuw), tuinen en openbaar groen (onder andere Houtduif, Turkse tortel, Roodborst, Zwartkop, Tjiftjaf, Heggenmus, Winterkoning, Zanglijster, Merel, Koolmees, Pimpelmees, Groenling en Vink). Ook zijn volgens bewoners soms Grote bonte specht en Groene specht gezien, maar daarvan zijn geen nestholten aangetroffen.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen begin maart en eind augustus worden aangehouden als broedseizoen. Houtduif en Turkse tortel kunnen tot laat in het jaar (oktober/november) nog broeden of jongen hebben. Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedvogels afwezig zijn is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

3.5 Overige soortgroepen

In het plangebied is nauwelijks oppervlaktewater aanwezig. In één van de tuinen was een tuinvijver aanwezig die echter onlangs is verwijderd. In deze vijver vond volgens de eigenaar voortplanting plaats van de laag beschermde Bruine kikker (Ff-wet tabel 1). Voortplanting van amfibieën kan daarmee voortaan worden uitgesloten.

Het strooisel onder de aanwezige tuinbeplanting is geschikt als overwinteringsbiotoop voor bijvoorbeeld de laag beschermde Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander. De aanwezigheid van de in de streek voorkomende strikt beschermde Kamsalamander wordt op grond van het ontbreken van geschikt voortplantingswater (in en nabij het plangebied) uitgesloten. Ook andere strikt beschermde soorten worden gezien het biotoop en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht binnen het plangebied (RAVON).

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen amfibieën, indien aanwezig, geschaad worden bij uitvoering gedurende het winterhalfjaar. Omdat voor algemene amfibieën echter automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is geen ontheffing nodig.

Uit het veldonderzoek, de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens kan geconcludeerd worden dat geen beschermde reptielen, vissen, insecten of andere ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.

Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Lange R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2010). Natura 2000-gebieden (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode Lijsten flora en fauna.

Natuurloket (www.natuurloket.nl).

Provincie Gelderland (<http://geodata2.prv.gelderland.nl/apps/groengelderland/>)

RAVON. Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).

Vogelbescherming Nederland (www.vogelbescherming.nl)

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

www.vleermuisnet.nl

www.vogelbescherming.nl

www.waveka.nl

www.monier.nl

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

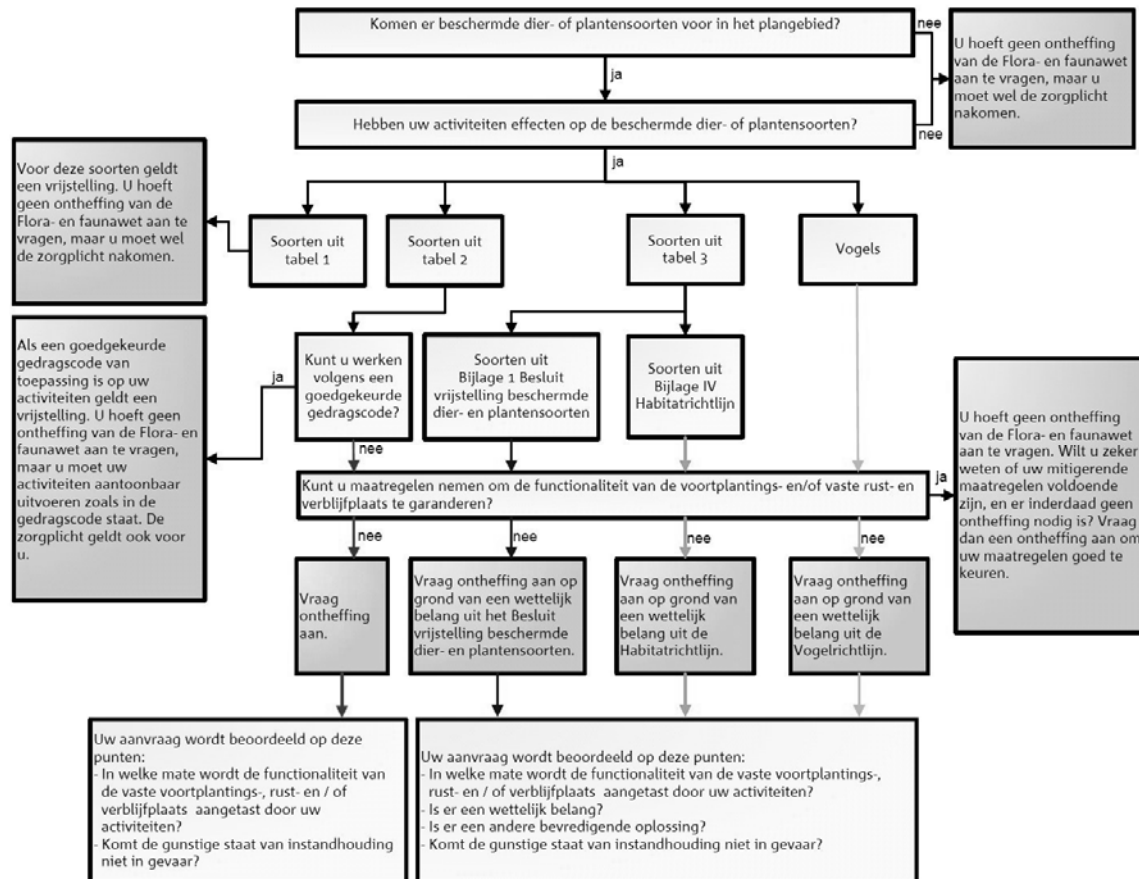
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009a en b).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl/Onderwerpen/Natuur. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE II: HUISVESTING HUISMUS

De Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. In enkele decennia is het aantal broedparen gehalveerd van zo'n 2 miljoen naar ½ -1 miljoen broedparen. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen. Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om vervangende nestgelegenheid voor Huismus te creëren.

Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Figuur E: Mussendakpan ([www.waveka](http://www.waveka.nl))

Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestelplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide® voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

De Vogelvide is de afgelopen jaren met goed resultaat getest in Noordwijk, Amsterdam, Alkmaar en Hardenberg. Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) en Monier (www.monier.nl).

Figuur F: Vogelvide (www.vogelbescherming.nl)

Mussenkasten en mussenflats

Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Wel zijn deze kasten geschikt als tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld als de vervangende nieuwbouw op zich laat wachten. In zo'n geval kunnen bestaande panden in de buurt met zulke kasten worden uitgerust. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Adressen voor nadere informatie:

www.waveka.nl

www.vivara.nl

<http://www.haagsevogels.nl/cms/index.php?page=mussenflat-bouwen>

Figuur G: Mussenkast (www.vivara.nl)